Josep Maria Gasol Magriñà

Cervià 31 de juliol 1945

Després d'una llarga trajectòria pro-fessional, el Josep Maria Gasol dedica una part del seu temps a presidir una entitat sense ànim de lucre FIBS Fundació Família i Benestar Social que es dedica a la gestió d'equipaments, bàsicament habitatge assequible per a gent gran. Presideix el patronat d'aquesta entitat, un patronat for-mat per professionals de diferents àmbits que donen suport als professionals que gestionen el dia a dia.

La nostra finalitat és col·laborar en la transformació del nostre entorn, facilitant sostre a persones i famílies que ho necessiten, mitjançant la promoció d'habitatges de protecció oficial i programes d'acolliment a la gent gran o a persones que pateixen situacions de vulnerabilitat social.
Tota la nostra activitat està guiada per un alt sentit de responsabilitat i justícia social, una visió dels esdeveniment que ens permet avançarnos des d'un enfocament professional a les necessitats, i el respecte i la tolerància envers les diferents particularitats de les que fem un acompa-nyament vital quan es necessita.

Han rebut la Creu de Sant Jordi en l'acte de lliurament d'aquest 2019. De mans del President de la Generalitat de Catalunya, el Molt Hble. Joaquim Torra i Pla, acompanyat del Vicepresident, Hble. Sr. Pere Aragonès i Garcia i de la Consellera de Cultura, Hble. Sra. Mariàngela Vilallonga i Vives.

"Entitat privada sense ànim de lucre fundada el 1987, que treballa per als col·lectius en risc d'exclusió social i que pateixen situacions de vulnera-bilitat, per tal de transformar i mi-llorar les seves condicions de vida. En reconeixement a la tasca solidària d'una entitat que promou projectes i serveis socials, especialment l'accés a un habitatge digne i assequible, i programes d'acolliment. Pel seu compromís i per la seva contribució, al llarg d'aquests trenta-dos anys, a afavorir la vertebració d'una socie-tat més justa".

L'estat del benestar que gaudim no cobreix aquestes necessitats?
Per desgràcia a Espanya no hem tingut mai un estat del benestar pròpia-ment dit, ho veiem en tots els temes d'infància i envelliment, que són les ùltimes solucions que es van donar als països nòrdics i que aquí no han arribat, l'estructura familiar amoroseix aquestes mancances, i molt menys el dret a l'habitatge, un dret bàsic i base d'altres drets i molt desatès.

Et qüestiones alguna vegada aquest model de societat civilitzada de la que presumim?
Per descomptat, quan vaig començar a col·laborar amb entitats de caràcter social com és Càritas Diocesana, vaig poder veure com aquesta és una preocupació bàsica, es a dir el canvi de les estructures socials, la denúncia de les injustícies per anar cap a la implantació d'una justícia real en que els drets reconeguts en els tractats internacionals, en les Constitucions, Convencions, Estatuts, siguin drets reals i no només nominals, aquesta és una constant que cada dia ens interroga.

Quina força empeny per ajudar un altre?
La persona és indefinició, ambigüitat, i per tant sovint els aquí i ara no saps com funcionaran ni els zig-zags que dibuixaran el trajecte vital, i en el meu cas, és claríssim, jo no tenia previst a l'edat en què vaig comen-çar, dedicar-me a tasques socials ni havia de tornar res a la societat més enllà de ser un bon professional, les circumstàncies m'hi van portar. A partir del 1977 es van democratitzar els òrgans de govern de les entitats d'estalvi, jo treballava a La Caixa i els empleats vam tenir accés als consells d'administració i a la Co-missió d'obres socials, vam presentar una candidatura unitària de sindicats de classe i no afiliats juntament amb el Sindicat d'Estalvi de Catalunya, va resultar guanyadora enfront d'un sindicat d'empresa potent, i alesho-res ens vam plantejar diversos reptes dels principis de l'activitat financera i de l'obra social, que s'havia decantat molt amb la nova direcció cap a la cultura i havia deixat de fer el que era pròpiament obra social ben perimetrada en el sentit més estricte de cobrir necessitats en espera de que la justìcia arribés al mon.

La gent es pensa que la justícia arriba com la nevada, un dia t'aixeques i veus el paisatge blanc i en silenci, això no funciona així.

Quins reptes vau plantejar a l'Obra Social de La Caixa?

Un dia de finals de 1983 a l'església em vaig trobar un "Notícies de Càritas" que resumia un treball titulat "Un aspecte de la marginació a casa nostra. Els vells del FAS", un estudi molt detallat i objectivat, visitada persona a persona tots els més de 32.000 beneficiaris del FAS (Fons d'Assistència Social) de Catalunya, estudi sociològic excel·lent, molt ben elaborat. Això ens va donar peu per poder plantejar al Consell i Comissió d'una manera objectiva dedicar recursos a aquestes necessitats. Vam posar en contacte Càritas Diocesana i l'Obra Social i es va aconseguir un progra-ma que facilitava una ajuda mensual, personal i intransferible, amb un in-grés a la llibreta d'estalvi, sense me-diacions, de 7.000 pts -pràcticament doblava la que en aquell moment rebien que després s'anà incrementant- a les persones majors de 75 anys, que vivien soles i que només rebien la pensió del FAS. Les baixes es subs-tituïen fins al 1993, que només perduraren els que ja eren al programa. Representava una aportació anual ini-cial de més de 100 milions de pesse-tes, acció feta amb discreció i sense publicitat. Aquesta ajuda econòmica va representar pel Director de Càritas i la seva responsable d'Acció Social, Pilar Malla -persones ben conegudes dintre d'aquest camp- un respir i un bon coixí per continuar altres accions complementàries amb aquest col·lectiu. A partir d'aquests contactes i la bona relació creada em van proposar si volia formar part del Consell de Càritas Diocesana de Barcelona, el Cardenal Dr. Jubany em va designar conseller i el que vaig aprendre allí és el que després m'ha servit també a la Fundació.-

Els uns surten a la mar per recollir nàufrags, d'altres recullen diners per finançar projectes diversos... quin és el paper de la societat civil?
No se quin hauria de ser el paper de la societat civil en caràcter ge-neral, el que jo crec i he après és a detectar i denunciar les injustícies concretes, sobre les que estàs tre-ballant, jo m'aparto molt dels que diuen i no fan, crec que la denúncia ha d'anar acompanyada de l'acció, això et porta a descobrir les urgèn-cies, les necessitats vitals, les injus-tícies, que t'ajuden a reclamar una justícia real, des del teu fer concret, més enllà dels grans principis i teori-es polítiques que sempre poden ser qüestionables. En definitiva per a mi en un temps que es fa difícil trobar un punt ferm on tot es relatiu, la per-sona humana es aquest incondicional que ens pot ajuntar a tots de diverses ideologies, creences o no creences i països diversos.

Acte de Lliurament de les Creus de Sant Jordi 2019 A la presidència Hble. Sr. Pere Aragonès i Garcia, el Molt Hble. Joaquim Torra i Pla, Josep M. Gasol amb el guardò, Consellera de Cultura, Hble. Sra. Mariàngela Vilallonga i Vives, Francesc Borrell del Patronat de FIBS.

Heu rebut en la darrera edició la Creu de Sant Jordi, què representa per a vosaltres aquest guardó?
Una sensació ambivalent, en primer lloc, el voluntariat, la gratuïtat, en el servei als altres, no podem igno-rar que comporta certes desviacions que et poden enterbolir, la comodi-tat, el prestigi, un cert exercici de poder entre desiguals. Dit això, és un reconeixement a tota una tasca a totes les persones i equips que han treballat a FIBS, aquests darrers 32 anys, i té conseqüències de cara als professionals i voluntaris, el recon-ei-xement és important al costat d'una major responsabilitat i de la retribució, això forma part d'aquestes tres R que integren el treball social com tots els treballs, i se senten estimulats no ens podem quedar amb el que venim fent, hem de millorar, innovar i avaluar de cara al futur, en defini-tiva una major responsabilitat. I pels membres del patronat he tingut la sort de treballar tots aquests anys amb persones excel·lents de molts diversos àmbits, sempre participa-tius i innovadors, només puc estar content de formar-ne part i un agra-ïment a tots per poder formar part d'aquest col·lectiu.

Com és el dia a dia a FIBS

La Fundació és una entitat petita, que ara s'autofinança, i que actua amb independència i criteri propi consensuat al patronat per millor complir les finalitats fundacionals. La seva constitució l'any 1987 fou impulsada per en Francesc Borrell i Maria-Assumpció Thió i amics i col·la-boradors provinents de Càritas. L'acció de la Fundació va començar amb uns treballs sociològics publicats que es van fer a barris que ho interessaren: Barri de la Mina de Sant Adrià del Besòs, intersticial amb Barcelona, Camp Clar a Tarragona, Polígon Gornal de L'Hospitalet de Llobregat, no massa diferents d'altres barriades de nova creació: feta la diagnosi, complexa, es plantejaren alguns programes, amb participació de les entitats i veïns, sobretot dedicats a la infància i la joventut, també d'alfabetització feta per joves del mateix barri i la concessió d'algunes ajudes econòmiques a famílies que ho necessitaven, amb implicació d'administracions properes.
En qualsevol cas, és veié que l'habitatge era el primer de tot, per la intimitat, el recer, el fet de poder viure sense amuntegaments, i la Fundació l'any 1991 va començar a fer els primers habitatges de regulació especial al territori amb contacte amb els Ajuntaments. A la vegada, es va posar en marxa la Llar la Mercè, que disposa d'una petita Residència per a gent gran en un immoble de veïns -no equipament- que compta amb 25 places, totes concertades, per a persones que mal-vivien en pensions, pisos degradats, són residents amb grau de dependèn-cia 2 i 3, dels quals un 30% només dis-posen d'una pensió no contributiva. I també s'hi ubiquen els Serveis diürns de continuïtat assistencial que s'arti-culen en "Servei d'atenció a la fragilitat i l'exclusió social" (SAFES) amb el suport de l'Ajuntament de Barcelona i el Centre de dia per atendre persones amb grau de dependència, col·laborador de la Generalitat. Aquesta és la nostra funció diària, la Llar la Mercè i atendre els 480 pisos de lloguer social que tenim avui dia amb un acompanyament de proximitat.-

FIBS també impulsà una Coordinadora de Fundacions d'habitatge social de Catalunya (COHABITAC), que avui la formen 11 entitats privades dedicades a l'habitatge social, unes amb promocions pròpies i altres gestionant pisos d'inclusió llogats o cedits en ús. Cohabitac forma part de la Taula del Tercer Sector. FIBS i cinc entitats més de diferents àmbits constituïren el 2018 la Fundació Social per a la innovació en l'acció social. Aquest setembre precisament presenta un seminari sobre "Big data i serveis socials".

Quin és el perfil del demandant d'ajut?
Primer, persones que vivien al barri gòtic, que està canviant la seva composició social, la gent li agrada-ria poder continuar al barri, s'han tancat pisos i pensions, els desnona-ments són diaris, i un cop lliures pels canvis legislatius de la llei del 1964 que no poden subrogar els lloguers a fills o néts i es venen a fons es-peculatius, per convertir en aparta-ments turístics. Al carrer Escudellers al costat del restaurant Los Caraco-les, s'anunciava la venda d'un apar-tament de 80 m2 per 520.000€. La residencia rep un 80% de sol·licituds del barri gòtic la resta ja és d'altres llocs de Barcelona, als serveis diürns hem detectat la necessitat de fer un acompanyament residencial, mentre es puguin valdre per si mateixos, aquest acompanyament el fem intentant llogar pisos de l'entorn, que cal arreglar, reformar, aleshores en contacte amb l'Ajuntament i cooperatives de treball, ho fem amb ells i aquest projecte l'anomenem "teixim barri", i continuarem al barri mentre puguem, mentre hi hagi gent a la que calgui cuidar, fent que el dret a la ciutat sigui també exercit per aquesta gent sotmesa a la gentrificació, aquest canvi d'estructura social.

Cóm arriben a vosaltres els demandants d'ajuda?
Demandants d'ajuda pròpiament no ho són, al barri nosaltres ens hem convertit en el centre gerontològic, tothom sap on som, i després com que fa molts anys que hi som les persones dels serveis diürns coneixen les necessitats del barri, de la mateixa manera que deia que Càritas va fer un estudi un a un, nosaltres també l'hem fet dintre del barri gòtic més enllà hem d'anar a les estadístiques o al coneixement que tenen altres entitats i els serveis social de l'Ajuntament de Barcelona, que cada dia són millors de cara a afinar les necessitats socials. Hem fet també uns cursos que permeten

prevenir el deteriorament psíquic i físic i cognitiu de les persones, això ho hem engegat aquest any passat, està obert a to-tes aquelles persones que es poden desplaçar als centres on s'imparteixen aquestes forma-cions. És molt important aquest model d'acompanyament, a l'àrea metropolitana les persones grans des del 1996 fins ara han augmentat en 140.000 sobre una població de 3M els mateixos que ha descendit el nombre de joves. No hi ha prou residencies avui en dia a Barcelona unes 90.000 persones viuen soles a casa seva de més de 65 anys la majo-ria un 80% dones, als pobles ja veiem com està, aquest model d'atenció residencial d'acompanya-ment resi-dencial a l'envelliment és un model exportable. Un sistema al meu en-tendre molt millor per la per-sona per la seva autonomia i els seu en-torn i més barat per l'administració pública.

Quin àmbit geogràfic abarqueu?
Hem fet habitatge a més de 40 mu-nicipis, habitatge de regula-ció es-pecial, quan els preus i els mòduls van augmentar i la gent a la que podíem vendre'ls no era la gent que nosaltres volíem acollir, i aleshores vam canviar de model l'any 2002-04 cap als habitatges de lloguer social, això demana molta immobilització de capital que no-saltres en tenim poc, per tant, això ho podem fer paulatinament, l'unic model per resoldre el tema de l'ha-bitatge és la promoció pública, i no és veritat que el model hagi de ser deficitari, això ha de ser clar i ha de ser denunciat. Avui dia que es pot recór-rer al deute públic com a inversió, no com a despesa, però pràctica-ment sense cost, l'habitat-ge social pot permetre la devolució d'aquest deute públic i finançar el manteniment des de la proximitat amb la gestió d'aquests habitatges per entitats com la nostra i d'altres d'una manera eficient i professio-nal.

l'unic model per resoldre el tema de l'habitatge és la promoció pública, i no és veritat que el model hagi de ser deficitari, això ha de ser clar i ha de ser denunciat.

Parlem de la gent que s'ocupa del dia a dia.

Tenim els dos grups, els que s'ocupen de la residència i els dels serveis diürns. La residència és un treball d'una abnegació important, només des dels principis del respecte de la persona —la Pilar Malla i el dr. Ventosa, ja ho deien l'any 92— es pot portar a terme si considerem la persona al centre dels serveis socials. Professionalitat bàsica, la necessitat determina la funció, no es pot tenir una organització en què les necessitats s'ajustin a l'òrgan que jo tinc, més tot el voluntariat coordinat amb els pro-fessionals. Es necessita coratge tant econòmic com innovació sense caure en la irresponsabilitat.

Josep M. Rué